

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Дефектологічний факультет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Приймальної комісії
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
Протокол № 6
від « 27 » березня 2013 р.

Голова Приймальної комісії

_____ Омельченко С.О.

М.П.

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
Протокол № 7
від « 25 » березня 2013 р.

«РЕКОМЕНДОВАНО»

Вченою радою
дефектологічного факультету
Протокол № 7
від « 14 » лютого 2013 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступників на денну (заочну) форму навчання
ДЕФЕКТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

**для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста
за спеціальністю 7.01010501 «Корекційна освіта (за нозологіями)»**

на базі здобутого ОКР бакалавра
за напрямом підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)»
(або здобутого ОКР магістра за спеціальністю 8.01010501 «Корекційна освіта
(за нозологіями)»)

Пояснювальна записка

Фахове вступне випробування (екзамен) з логопедії та спеціальної психології має своїм завданням перевірку рівня професійно-педагогічної і методичної підготовки майбутніх логопедів та спеціальних психологів закладів освіти.

Основними принципами при складанні програми із логопедії та спеціальної психології були наступні:

- зв'язок логопедії та спеціальної психології із дисциплінами психолого-педагогічного циклу;
- взаємозв'язок між розділами курсів корекційної педагогіки, логопсихології, спеціальної психології, логопедії;
- загальний підхід і структура програм із логопедії та спеціальної психології.

До відповідей студентів на вступному іспиті із логопедії та спеціальної психології пред'являються наступні вимоги:

- науковість викладання відповідей на питання;
- розгляд питань в теоретичному психолого-педагогічному і методичному аспектах і урахуванням специфіки навчання і виховання дітей з психофізичними вадами;
- підтвердження основних положень, що формулюються у відповідях, прикладами з психолого-педагогічної практики дітей з мовленнєвими та психо-фізичними порушеннями.

У програмі висвітлені вимоги щодо рівня оцінки знань студентів під час складання вступного іспиту у відповідності з основними положеннями кваліфікаційних характеристик зі спеціальності "Корекційна освіта (за нозологіями)"

Форма вступного випробування - екзамен

Приблизний зразок форми білету фахового вступного випробування

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

На факультет	Дефектологічний	(назва факультету)
для здобуття ОКР	Спеціаліста	(спеціаліста, магістра)
за спеціальністю	7.01010501 «Корекційна освіта (за нозологіями)»	(шифр та назва спеціальності)
Форма навчання	Денна	(Денна (та/або заочна))

1 Розкрийте особливості логопедичної роботи при усуненні вад звуковимови на підготовчому етапі. 50 балів

2 Дайте визначення поняттю «спеціальна психологія», її предмет, завдання та принципи. Розкрийте поняття «корекція» та «компенсація» психічних порушень при аномальному розвитку 50 балів

Разом 100

Затверджено на засіданні (випускової) кафедри (або Вченої ради факультету)
Вченої ради дефектологічного факультету

(назва кафедри або факультету)

Протокол № 07 від « 14 » лютого 2013 року

Голова Атестаційної комісії

(підпис)

Мамічева О.В.

(прізвище та ініціали)

Голова Приймальної комісії

(підпис)

Омельченко С.О.

(прізвище та ініціали)

Пояснювальна записка

Фахове вступне випробування (співбесіда) з логопедії та спеціальної психології має своїм завданням перевірку рівня професійно-педагогічної і методичної підготовки майбутніх логопедів та спеціальних психологів закладів освіти.

Основними принципами при складанні програми із логопедії та спеціальної психології були наступні:

- зв'язок логопедії та спеціальної психології із дисциплінами психолого-педагогічного циклу;
- взаємозв'язок між розділами курсів корекційної педагогіки, логопсихології, спеціальної психології, логопедії;
- загальний підхід і структура програм із логопедії та спеціальної психології.

До відповідей студентів на вступному іспиті із логопедії та спеціальної психології пред'являються наступні вимоги:

- науковість викладання відповідей на питання;
- розгляд питань в теоретичному психолого-педагогічному і методичному аспектах і урахуванням специфіки навчання і виховання дітей з психофізичними вадами;
- підтвердження основних положень, що формулюються у відповідях, прикладами з психолого-педагогічної практики дітей з мовленнєвими та психо-фізичними порушеннями.

У програмі висвітлені вимоги щодо рівня оцінки знань студентів під час складання вступного іспиту у відповідності з основними положеннями кваліфікаційних характеристик зі спеціальності "Корекційна освіта (за нозологіями)"

Форма вступного випробування – співбесіда

Приблизний зразок форми білету фахового вступного випробування

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 4

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

На факультет	Дефектологічний	(назва факультету)
для здобуття ОКР	Магістра	(спеціаліста, магістра)
за спеціальністю	8.01010501 «Корекційна освіта (за нозологіями)»	(шифр та назва спеціальності)
Форма навчання	Денна	(Денна (та/або заочна))

1 Розкрийте сучасні погляди науковців на класифікацію мовленнєвих порушень 50 балів

2 Охарактеризуйте особливості вищої нервової діяльності аномальних дітей /О.Р. Лурія, В.І. Лубовський/. 50 балів

100

Затверджено на засіданні (випускової) кафедри (або Вченої ради факультету)
Вченої ради дефектологічного факультету

(назва кафедри або факультету)

Протокол № 07 від « 14 » лютого 2013 року

Голова Атестаційної комісії

(підпис)

Мамічева О.В.

(прізвище та ініціали)

Голова Приймальної комісії

(підпис)

Омельченко С.О.

(прізвище та ініціали)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

За спеціальність: 7.01010501 “Корекційна освіта (за нозологіями)”
Донбаського державного педагогічного університету

Шкала оцінювання, ECTS	Оцінювання в балах	Стандарти оцінки	Критерії оцінювання
90 – 100 A	100 – 97	Відмінно	Повно, змістовно і аргументовано викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на наукові дослідження вчених, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить власні приклади та пояснює їх. Проявляє творчий підхід при вирішенні проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи.
	96 – 93		Правильно, свідомо, усно і письмово, у повному обсязі викладає програмний матеріал; виділяючи основні положення. Проявляє творчий підхід до розкриття (проблеми) теми. Досконало реалізує набуті знання, вміння, навички з практикою.
	92 – 90		У повному обсязі виявляє знання програмного матеріалу. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал в усній і письмовій формі. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елементи творчого підходу при вирішенні актуальних проблем спеціальної науки.
75 – 89 (B C)	89 – 86	Добре	Виявляє знання загального змісту курсу. При розкритті програмного матеріалу наводить власні приклади. Відтворює основні положення програмного матеріалу, але недостатньо творчо вирішує суть проблеми.
	85 – 80		Виявляє певні знання змісту дисципліни але недостатньо повно розкриває суть теми. При цьому легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить власні приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно але не зовсім точно використовує знання, вміння, навички відповідаючи на поставлені запитання.
	79 – 75		Основний програмний матеріал відтворює з деякими неточностями. Має труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, в наведенні прикладів. Легко виправляє помилки за допомогою навідних запитань.
60 – 74 (D E)	74 – 70	Задовільно	Допускає помилки при відтворенні змісту теми, зазнає труднощів в їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. В цілому програмний матеріал засвоєний частково.
	69 – 65		При викладі змісту дисципліни зазнає певних труднощів. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє навчальним матеріалом, розкриває суть його змісту. Не досить чітко поєднує набуті знання з практикою.
	64 – 60		Відповідь характеризується фрагментарністю, не відображає суті проблеми науки, одне із запитань зовсім не розкрито. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
35 – 59 (F X)	59 – 50	Незадовільно	Відмічено незнання основного змісту курсу, орієнтується лише в розкритті окремих положень. У відповідях допускає грубі помилки.
	49 – 40		Виявлено незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує окремі аспекти предмету.
	39 – 35		Зовсім не засвоєно програмний матеріал. Відповіді не відповідають змісту курсу.
1 – 34 4	1 – 34	Льон	Особа повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.

(F)		o		
---------	--	---	--	--

Шкала оцінювання:

90 – 100 балів – відмінно (A)

75 – 89 балів – добре (BC)

60 – 74 балів – задовільно (DE)

35 – 59 балів – незадовільно, з можливістю повторного складання (FX)

1 – 34 бали – незадовільно, з обов'язковим повторним курсом (F)

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ЛОГОПЕДІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

I. 1. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправлення вад мовлення при дислалії

Визначення дислалії, причин, характеристика дефекту. Класифікація дислалії. Система корекційного впливу. Характеристика етапів корекційного впливу. Роль вихователя в роботі з подолання дислалії.

Рекомендована література: 2; 4; 5; 13; 18; 25; 28; 29; 33; 35; 37; 38; 40; 49; 53.

2. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення на підготовчому етапі до постановки звуків при дислалії

Загально-педагогічні та спеціальні логопедичні задачі роботи на підготовчому етапі. Робота з формування сприйняття звуків мови. Формуванню артикуляційної бази звуків. Розвиток дрібної моторики рук. Використання ігор та вправ вихователем на підготовчому етапі постановки звуків.

Рекомендована література: 1; 2; 7; 16; 17; 18; 20; 22; 28; 33; 34; 35; 42; 43; 49; 52; 53.

3. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з формування первинних звуковимовних умінь та навичок при дислалії

Мета етапу постановки звуків. Способи постановки (імітаційний, з механічною допомогою, змішаний). Використання вихователем ігор і вправ в розмовних моментах та на заняттях з метою формування первинних звуковимовних умінь та навичок.

Рекомендована література: 2; 12; 14; 30; 45; 51.

4. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення на етапі автоматизації та диференціації звуків при дислалії

Мета та завдання етапів автоматизації та диференціації. Послідовність роботи. Вимоги до тренувальних вправ. Види робіт для автоматизації та диференціації звуків.

Рекомендована література: 28; 37; 43; 52; 53

5. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправлення ротацізма у дітей з дислалією

Механізм утворення звуків р, р'. Характеристика фонем звуків р, р'. Робота вихователя по подолання різних видів ротацізма. Взаємозв'язок в роботі вихователя та логопеда.

Рекомендована література: 28; 31; 32; 37; 51; 52; 53

6. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправленню недоліків вимови звуків л та л' у дітей з дислалією

Механізм утворення звуків л, л'. Характеристика звуків. Види ламбдацізма. Виправлення недоліків. Особливості автоматизації л, л'. Взаємозв'язок у роботі вихователя та логопеда.

Рекомендована література: 4; 7; 9; 14; 24; 28; 29; 32; 37; 42; 43; 51; 52

7. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправлення сигматизму свистячих

Механізм утворення фонем с, с', з, з', ц. Характеристика звуків. Види стигматизму свистячих. Виправлення недоліків. Взаємозв'язок у роботі логопеда та вихователя.

Рекомендована література: 28; 37; 43; 52; 53

8. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправлення сигматизму шиплячих

Механізм утворення фонем ш, ж, ч, щ. Характеристика звуків. Види стигматизму шиплячих. Виправлення недоліків. Взаємозв'язок у роботі вихователя та логопеда.

Рекомендована література: 4; 7; 9; 24; 28; 37; 43.

9. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення по виправленню недоліків вимови задньопіднебінних

Механізм утворення фонем г, к, х. Характеристика звуків. Види капацізму, гамацізму та хімізму. Методика корекційної роботи. Взаємозв'язок у роботі вихователя та логопеда.

Рекомендована література: 28; 31; 32; 37; 51; 52; 53

10. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення по виправленню мовленнєвих вад у дітей з загальним недорозвиненням мовлення III рівня

Виправлення ЗМН, причини дефекту. Характеристика III рівня мовленнєвого розвитку. Корекційне навчання дошкільників з ЗМН у спеціалізованому дошкільному закладі. Розвиток лексики – граматичних уявлень «розвиток зв'язного мовлення, звукової культури мовлення». Взаємозв'язок у роботі вихователя та логопеда.

Рекомендована література: 4; 7; 21; 28; 32; 37; 42; 52; 53; 63; 67

11. Робота вихователя в спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями мовлення з виправлення вад мовлення у дітей з ФФН

Визначення ФФН, причини дефекту. Характеристика мовлення дітей з ФФН. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення у дітей дошкільного віку в умовах спеціалізованого дошкільного закладу. Взаємозв'язок у роботі логопеда та вихователя.

Рекомендована література: 4; 7; 9; 14; 24; 28; 29; 32; 37; 42; 43; 51; 52

12. Особливості логопедичної корекції поліморфної дислалії

Визначення поняття «поліморфна дислалія». Навести приклади поліморфних порушень звуковимови. Розкрити принципи, методику та особливості логопедичної роботи при цьому порушенні.

Рекомендована література: 1; 8; 9; 10; 14; 28; 52; 53.

13. Доопераційна логопедична робота при відкритій ринолалії

Визначення відкритої ринолалії, їх причини та характеристика дефекту при органічній та функціональній ринолалії.

Розкрити принципи та етапи доопераційної логопедичної роботи при відкритій ринолалії, вказати на специфіку корекції цього порушення на підготовчому та основному періодах логопедичної роботи.

Рекомендована література: 2; 12; 14; 30; 45; 51.

14. Післяопераційна логопедична робота при відкритій ринолалії

Поетапність роботи в післяопераційному періоді (специфічні напрямки корекції вад звуковимови та голосу; вправи з активізації м'якого піднебіння: масаж, пасивна та активна гімнастика). Робота над диханням, артикуляційною моторикою, постановкою звуків.

Рекомендована література: 7; 19; 22; 28; 29; 32; 34; 36; 39; 47; 52.

15. Система логопедичної роботи при дитячій псевдобульбарній дизартрії

Визначення, характеристика симптомів. Етапи логопедичної роботи: підготовчий, основний, закріплювальний. Роль масажу пасивної, пасивно-активної та активної гімнастики з розвитку моторики артикуляційного апарату. Усунення саливації. Специфіка відпрацювання навичок правильної звуковимови.

Рекомендована література: 7; 16; 20; 22; 23; 26; 28; 29; 35; 38; 42; 52; 53; 57; 64

16. Характеристика комплексного методу роботи із заїкуватими

Визначення та характеристика заїкання, його провідних симптомів. Роль лікувально-оздоровчої роботи, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, медикаментозного лікування, психотерапії в усуненні заїкання. Характеристика етапів логопедичної корекції заїкання: підготовчого, тренувального та закріплювального).

Рекомендована література: 1; 2; 7; 16; 17; 18; 20; 22; 28; 33; 34; 35; 42; 43; 49; 52; 53.

17. Особливості логопедичної корекції заїкання у дошкільному віці

Принципи побудови занять (дидактичні та специфічні). Характеристика методик логопедичної корекції заїкання у дошкільників Н.О.Власової (етапи роботи та характеристика), Н.О.Чевельової (з використанням практичної діяльності); С.О.Миронової (при проходженні програми середньої, старшої та підготовчої груп дитячого садка); методики І.Г.Виготської, О.Л.Елінгер, Л.П.Успенської (з використанням релаксації).

Рекомендована література: 4; 7; 12; 16; 17; 18; 22; 28; 35; 37; 38; 50; 52; 53; 59.

18. Усунення заїкання у шкільному віці

Особливості логопедичної роботи із заїкуватими учнями. Застосування власних методик Н.О.Чевельової (з використанням ручної діяльності); А.В.Ястребової (характеристика 3-ох періодів, усунення заїкання).

Рекомендована література: 2; 4; 5; 13; 18; 25; 28; 29; 33; 35; 37; 38; 40; 49; 53.

19. Логопедична робота із заїкуватими підлітками та дорослими

Специфіка усунення заїкання у даної вікової категорії. Характеристика методик логопедичної роботи А.Я.Євгенової та Н.В.Смирнової; особливості усунення заїкання за В.М.Шкловським за комплексною роботою із заїкуватими. Використання методики Ю.Б.Некрасової (з використанням музоручного рефлексу). Правила для заїкуватих.

Рекомендована література: 12; 23; 28; 30; 34; 41; 42; 43; 53; 54.

20. Логопедична робота з усунення порушень письма

Характеристика симптомів та сучасної класифікації порушень письма. Особливості логопедичної корекції при акустичній, оптичній, граматичній дизграфіях та порушеннях письма, пов'язаних із дефектами мовленнєвого аналізу та синтезу.

Рекомендована література: 4; 7; 11; 25; 28; 32; 42; 45; 52.

21. Логопедична робота при дизлексіях

Характеристика симптомів та класифікація. Система комплексної корекції різних видів дизлексій.

Рекомендована література: 5; 7; 12; 26; 27; 28; 38; 43; 49; 53.

22. Система комплексного обстеження дітей із порушеннями писемного мовлення

Принципи та особливості обстеження дітей із дизграфією та дизлексією. Диференціальна діагностика даних порушень. Становлення логопедичного діагнозу та заповнення мовних карток.

Рекомендована література: 3; 4; 5; 20; 23; 25; 28; 32; 40; 45; 53.

23. Система обстеження дітей із порушеннями темпу та ритму мовлення

Бесіда із батьками (основні аспекти даного етапу обстеження). Конкретні завдання обстеження мовлення. Виявлення основних симптомів: місця судом, їх частоти та характеру. Наявність супутніх мовленнєвих та рухових порушень (мимовільних та довільних). Встановлення логопедичного діагнозу, прогноз при заїканні.

Рекомендована література: 5, 9, 13, 24, 36.

24. Обстеження дітей із ринолалією

Збір анамнестичних даних. Обстеження будови та функції артикуляційного апарату. Виявлення наявності щілин твердого, м'якого піднебіння, губи, вторинних органічних та функціональних порушень, характеру відхилень у звуковикові та фонематичного слуху.

Рекомендована література: 6, 15, 16, 20, 35, 40

25. Методика обстеження дітей із дизартрією

Збір анамнестичних даних. Бесіда з батьками. Основні критерії діагностики дизартричних порушень (наявність специфічних артикуляційних порушень у виконанні рухів артикуляційними органами; наявність синтінезій, уповільнення темпу артикуляційних рухів, труднощі утримання

артикуляційної пози та переключення артикуляційних рухів, стійкість порушень звуковимови та труднощі автоматизації звуків, наявність просодичних порушень). Виконання дітьми функціональних проб. Врахування даних психоневролога. Встановлення точного логопедичного діагнозу. Диференціальна діагностика дислалії та дизартрії. Наявність вторинних мовленнєвих порушень.

Рекомендована література: 3, 7, 9, 19, 24, 34

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Бадалян Л.О. Невропатология. – М.: Медицина, 1964. – 203 с.
2. Беккер К.П., Совак М. Логопедия. – М.: Медицина, 1981. – С. 156-160..
3. Волкова Л.С. Логопедия. – М., 1981. – С. 132-139.
4. Данилова Л.А. Методы коррекции речевого и психического развития у детей с церебральным параличом. – М.: Медицина, 1977.
5. Зеeman М. Расстройства речи в детском возрасте. - М.: Медицина, 1982. – С. 57-62.
6. Ипполитова А.Г. Характеристика состава учащихся школ-интернатов для детей с последствиями полиомиелита//Дефектология, № 5, 1980. – С. 46-50
7. Лопатина Л.В. Приемы обследования дошкольников со стертой дизартрией и дифференциация их обучения//Дефектология, 1986. - № 2. – С. 64-71.
8. Лопатина Л.В. Нарушение мимической мускулатуры и артикуляционной моторики у детей со стертой дизартрией/В сб.: Речевые нарушения у детей и взрослых. – Л., 1987 – С. 33-37.
9. Лопатина Л.В. Особенности проявления стертой формы дизартрии/В сб.: Тезисы докладов VIII Всесоюзных пед. чтений. – М., 1988. – 147 с.
10. Мастюкова Е.М. Интеллектуальное развитие детей с ДЦП//Клиническое и психолого-пед. изучение детей с интеллектуальной недостаточностью. – М., 1975. – С. 53-71.
11. Панченко И.И., Щербакова Л.А. Медико-педагогическая характеристика детей с дизартрическими и анартрическими расстройствами, страдающими ДЦП и особенности логопедической работы//В сб.: Нарушения речи и голоса у детей/Под ред. С.С. Ляпидевского, С.Н. Шаховской. – М., 1975. – С. 17-54.
12. Правдина О.В. Логопедия. - М.: Просвещение, 1973. – 272 с.
13. Собонович Е.Ф., Чернопольская А.Ф. Проявление стертых дизартрий и методы их диагностики.
14. Тарасун В.В. Педагогические пути выявления и устранения стертой дизартрии. – К.: Метод. реком., 1991.
15. Токарева О.В. Дизартрия//В сб.: Расстройства речи у детей и подростков/Под ред. С.С. Ляпидевского. – М.: Медицина, 1969.
16. Хрестоматия по логопедии/Под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. – М., 1998. – Ч. 1. – С. 208-213.
17. Беккер К.П., Совак М. Логопедия. – М.: Медицина, 1981. – 288 с.
18. Волосовец Т.В. Некоторые методы и приемы логопедической работы с детьми (от 1,5 до 3 лет), страдающих ринолалией. – В кн. «Нарушения голоса и звукопроизносительной стороны речи». – Ч. 2. – М.: ВЛАДОС, 2003.
19. Волосовец Т.В. Воспитание и развитие речи у детей с врожденными расщелинами губы и неба. - В кн. «Нарушения голоса и звукопроизносительной стороны речи». – Ч. 2. – М.: ВЛАДОС, 2003.
20. Воронцова Т.Н. Принципы, методы и система исследования лиц, страдающих ринолалией на почве врожденных расщелин губы и неба. – В кн. «Нарушения голоса и звукопроизносительной стороны речи». - Ч. 2. – М.: ВЛАДОС, 2003.
21. Воронцова Т.Н. Формирование речи у детей с ринолалией второго года жизни. – В сб.: Воспитание детей с нарушениями речи. – М., 1982.

22. Дубов М.Д. Клиническая картина при расщелинах неба ... организация лечебной и профилактической помощи при расщелинах неба. – Хрестоматия по логопедии. – Т. 1. – С. 120-125.
23. Ермакова И.И. Особенности постановки звуков при ринолалии. – Хрестоматия по логопедии. – Т. 1.
24. Ермакова И.И. Расстройства голоса при ринолалии и их коррекция. – Хрестоматия по логопедии. – Т. 1.
25. Ермакова И.И. Коррекция речи при ринолалии у детей и подростков. – М.: Просвещение, 1984. – 183 с.
26. Зеeman М. Расстройства речи в детском возрасте. - М.: Медицина, 1968. – 130 с.
27. Ипполитова А.Г. Открытая ринолалия. - М.: Просвещение, 1983. -203 с.
28. Ипполитова А.Г. Логопедические занятия при ринолалии в дооперационном периоде. - М.: Гуманитарный изд. центр «ВЛАДОС», 1997.
29. Логопедия/ Под ред. Л.С. Волковой. - М.: Просвещение, 1989. – 528 с.
30. Правдина О.В. Логопедия. - М.: Просвещение, 1973. – 272 с.
31. Сереброва Н.И. Из опыта работы с детьми-ринолаликами в дооперационный период. - В кн. «Нарушения голоса и звукопроизносительной стороны речи». – Ч. 2. – М.: ВЛАДОС, 2003.
32. Чиркина Г.В. Дети с нарушениями артикуляционного аппарата. - М.: Просвещение, 1969. – 137 с.

Додаткова

1. Винарская Е.Н. Премоторная корковая дизартрия и ее значение для топической диагностики/Тр. объединенной конференции нейрохирургов. – Ереван, 1965.
2. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии. – М., 1973.
3. Власова Т.А., Лебединская К.С. Актуальные проблемы клинического изучения ЗПР//Дефектология, 1975 - № 6.
4. Жинкин Н.И. Механизм речи. - М.: Просвещение, 1958. – 401 с.
5. Зеeman М. Расстройства речи в детском возрасте. - М.: Медицина, 1982.
6. Хрестоматия по логопедии/Под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. – М., 1998. – Ч. 1. – С. 163-293.
7. Вопросы логопедии. – М., 1979. - 121 с.
8. Воспитание и обучение детей с расстройствами речи/ Под ред. С.С. Ляпидевского, В.А. Селиверстова. – М.: Просвещение, 1968. – 198 с.
9. Городилова В.Н., Кузьмина Н.И. Устранение недостатков произношения при ринолалии. – М., 1968
10. Ефименкова Л.Н., Садовникова И.Н. Исправление и предупреждение дисграфий у детей. – М.: Просвещение, 1972. – 234 с.
11. Жинкин Н.И. Механизм речи. - М.: Просвещение, 1958. – 401 с.
12. Игры в логопедической работе с детьми/Под ред. В.И. Селиверстова. – Киев: Рад. шк., 1985. – 184 с.
13. Коррекционное обучение детей с тяжелыми нарушениями речевой деятельности. - М.: Просвещение, 1983. – 174 с.
14. Левина Р.Е. Нарушение письма у детей с недоразвитием речи. - М.: Учпедиздат., 1961. – 102 с.
15. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека. – М.: Медицина, 1962. – 421 с.
16. Нарушение голоса и речи у детей и взрослых. - М.: Просвещение, 1979. – 102 с.
17. Очерки по патологии речи и голоса/Под ред. С.С. Ляпидевского. – М.,1960. – 141 с., 1963 – 182 с., 1968 – 199 с.
18. Хватцев М.Е. Логопедия. – М., 1952.
19. Чиркина Г.В. Проблема ринолалии за рубежом//Дефектология, 1975. - № 5.
20. Юрова Р.А. Характеристика связной речи учеников младших классов с тяжелыми нарушениями звуковой стороны речи (ринолалией)//Дефектология, № 4, 1987.

СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

II. 1. Спеціальна психологія як наукова основа організації корекційно-спрямованого навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Предмет, завдання та принципи спеціальної психології. Поняття “аномальна дитина”. Причини аномального розвитку в дитячому віці. Понятійно-категоріальний апарат спеціальної психології. Система загально-психологічних понять: психічна діяльність, психічні процеси, функціональна психологічна система, мовне опосередкування, елементарні та вищі психічні функції, інтеріоризація, екстеріоризація, розвиток та формування психіки. Корекція та компенсація психічних порушень при аномальному розвитку.

Рекомендована література: 28; 37; 43; 52; 53.

2. Актуальні проблеми сучасної теорії та практики спеціальної психології.

Короткий історичний огляд розвитку спеціальної психології як науки. Розвиток спеціальної психології в Україні. Роль Л.С. Виготського в розвитку спеціальної психології.

Виділення спеціальних галузей спеціальної психології.

Рекомендована література: 4; 7; 9; 24; 28; 37; 43.

3. Природничо-наукова основа спеціальної психології

Особливості вищої нервової діяльності аномальних дітей /О.Р. Лурія, В.І. Лубовський/.

Значення теорії функціональних систем П.К.Анохіна в з'ясуванні особливостей порушень фізіологічних механізмів психічної діяльності аномальних дітей.

Компенсація порушень функцій, як особливий випадок рефлекторної діяльності мозку /П.К.Анохін/.

Рекомендована література: 28; 31; 32; 37; 51; 52; 53

4. Нейропсихологічна концепція мозкової організації психічної діяльності /О.Р.Лурія/ та її значення в розумінні структури психічного дефекту аномальних дітей.

Три функціональні блоки головного мозку. 1-й блок регуляції тону та бадьорості. 2-й - отримання, переробки і зберігання інформації із зовнішнього світу. 3-й - програмування, регуляції і контролю психічної діяльності. Нейропсихологічні дослідження аномальних дітей.

Рекомендована література: 28; 31; 32; 37; 51; 52; 53

5. Закономірності психічного розвитку аномальних дітей

Психологічна наука про закономірності психічного розвитку дітей /Л.С.Виготський, В.В.Давидов, Г.С.Костюк/. Культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій /Л.С.Виготський/. Ідея складної ієрархічної структури аномального розвитку дітей /Л.С.Виготський/. Загальні та специфічні закономірності аномального розвитку дітей /В.І.Лубовський/. Проблема взаємозв'язку навчання та психічного розвитку, Л.С. Виготський про “актуальний рівень та зону найближчого розвитку”. Значення корекційно-спрямованого навчання в психічному розвитку аномальних дітей. Сутність, принципи та засоби корекційно-розвиваючого навчання в спеціальних закладах.

Рекомендована література: 4; 7; 21; 28; 32; 37; 42; 52; 53; 63; 67

6. Психологічні особливості дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

Сучасні підходи в класифікації розумово відсталих дітей в вітчизняній та зарубіжній дефектології. Загальна психологічна характеристика олігофренії в ступені дебільності, імбецильності та ідіотії. Основні симптоми олігофренії. Класифікація олігофренії: неускладнена і ускладнена форми /М.С. Певзнер/. Врахування психологічних особливостей, обумовлених структурою психічного дефекту в процесі корекційно-виховної роботи в допоміжній школі. Психологічна характеристика органічної деменції резидуального генезу. Психологічна характеристика прогредієнтних форм органічної деменції внаслідок шизофренії, епілепсії, гідроцефалії, ревматичного захворювання ЦНС, сифілісу головного мозку. Спеціальні та відмінні риси олігофренії і окремих форм органічної деменції.

Рекомендована література: 4; 7; 9; 14; 24; 28; 29; 32; 37; 42; 43; 51; 52

7. Загальна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку /ЗПР/

Поняття “затримка психічного розвитку” та її класифікація. Психолого-педагогічна характеристика молодших школярів з ЗПР: готовність дітей до школи; особливості готовності дітей до школи з ЗПР. Особливості корекційно-виховної роботи у школі для дітей з ЗПР.

Рекомендована література: 1; 8; 9; 10; 14; 28; 52; 53.

8. Особливості психічних процесів дітей із затримкою психічного розвитку

Психологічні особливості пам'яті, уваги, сприймання дітей із ЗПР. Особливості мислення і мови дітей з ЗПР /дошкільного та шкільного віку/. Засвоєння учбового матеріалу дітьми з ЗПР. Принципи навчання і виховання дітей з ЗПР.

Рекомендована література: 1; 8; 9; 10; 14; 28; 52; 53.

9. Психологічна характеристика складу учнів спеціальної (корекційної) школи

Відмінності в психічному розвитку дітей, страждаючих поточними захворюваннями мозку і дітей що розвиваються на дефектній основі. Особливості психічного розвитку дітей-олігофренів та тих, що перенесли травми головного мозку. Класифікація олігофренів за Г.Е. Сухаревою.

Рекомендована література: 2; 12; 14; 30; 45; 51.

10. Принципи та методи досліджень спеціальної психології

Психологічне вивчення розумово відсталої дитини, як передумова і складова частина організації корекційно-спрямованого навчання та виховання в допоміжній школі. Єдність діагностики та корекції психічного розвитку розумово відсталої дитини. Діагностика аномального розвитку дітей, як складова частина спеціальної психології. Історичний огляд розвитку методів психологічного вивчення розумово відсталих дітей. Принципи психологічного вивчення розумово відсталих дітей.

Метод спостережень. Експериментально-психологічне вивчення розумово відсталих дітей. Лабораторний експеримент. Принципи побудови експерименту. Організація експерименту. Навчальний /формулюючий/ експеримент, як різновидність психологічного експерименту. Факторне планування на етапі розробки методики формулюючого експерименту. Вивчення продуктивної діяльності учнів допоміжної школи /письмові роботи, малюнки, вироби, конструювання/. Метод бесід. Анкетування. Психологічні тести для обстеження розумово відсталих дітей.

Рекомендована література: 7; 19; 22; 28; 29; 32; 34; 36; 39; 47; 52.

11. Ретроспективний аналіз психометричних методів психіки розумово відсталих дітей

Методи досліджень психіки розумово відсталих дітей в сучасній зарубіжній дефектології. Діагностична значимість психометричних методів дослідження психіки та умови їх використання в вітчизняній дефектології. Сучасний стан практичної діагностики психічного розвитку розумово відсталих дітей в вітчизняній дефектології. Організація, методи та методики відбору розумово відсталих дітей в спеціальні установи для дітей з порушеннями інтелекту /Н.М. Стадненко та ін. /. Вивчення готовності розумово відсталих дітей до навчання в допоміжній школі /Л.Г. Еременко, В.Е. Турчинська та ін. /. Вивчення готовності розумово відсталих підлітків до оволодіння професією /В.І. Бондар, К.М. Турчинська та ін. /.

Рекомендована література: 7; 19; 22; 28; 29; 32; 34; 36; 39; 47; 52.

12. Психологічна характеристика відчуттів дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Особливості відчуттів розумово відсталих дітей, їх рефлекторна природа, пороги чутливості, диференціювання відчуттів. Особливості адаптації у розумово відсталих дітей. Взаємодія відчуттів і їх роль в корекції психічного дефекту. Розвиток відчуттів в процесі корекційної навчально-виховної роботи. Теорія та практика сенсорного виховання розумово відсталих дітей в системі корекційної навчально-виховної роботи з розумово відсталими дітьми.

Рекомендована література: 7; 16;20; 22; 23; 26; 28; 29; 35; 38; 42; 52; 53; 57; 64

13. Психологічна характеристика сприймання дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Особливості сприймання розумово відсталих дітей. Фізіологічний механізм та прояви його порушення /предметності, цілісності, осмисленості, узагальненості, вибірковості, цілеспрямованості/. Особливості зорового сприймання (простору, форми, об'єму, положення предметів в просторі, константність сприймання, кольору, часу); слухового сприймання, тактильного; вікові особливості сприймання. Розвиток сприймання розумово відсталих дітей в процесі корекційної і навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 7; 16;20; 22; 23; 26; 28; 29; 35; 38; 42; 52; 53; 57; 64

14. Психологічні особливості пам'яті дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Вітчизняна та зарубіжна дефектологія про сутність, психологічні механізми та закономірності розвитку пам'яті розумово відсталих дітей. Фізіологічні механізми пам'яті та їх порушення. Особливості запам'ятовування (звуження об'єму запам'ятовуваного матеріалу, недостатня осмисленість та послідовність запам'ятовування, особливості мимовільного і довільного запам'ятовування). Відтворення та впізнавання. Механічна та логічна пам'ять. Розвиток пам'яті розумово відсталих дітей в процесі корекційної навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 1; 2; 7; 16; 17; 18; 20; 22; 28; 33; 34; 35; 42; 43; 49; 52; 53.

15. Психологічні особливості уявлень дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Вітчизняна та зарубіжна дефектологія про сутність, психологічні механізми та розвиток уявлень розумово відсталих дітей. Особливості уявлень, як образів пам'яті, зорових /просторових/ та часових уявлень розумово відсталих дітей. Розвиток уявлень розумово відсталих дітей в процесі корекційної навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 1; 2; 7; 16; 17; 18; 20; 22; 28; 33; 34; 35; 42; 43; 49; 52; 53.

16. Психологічні особливості формування мислення аномальних дітей

Сутність, психологічний механізм та закономірності розвитку мислення розумово відсталих дітей. Особливості мислення. Порушення операційної структури мислення. Особливості операції аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, конкретизації, класифікації, систематизації у розумово відсталих дітей. Мотивація в процесах мислення розумово відсталих дітей. Особливості логічного мислення. Судження поняття та умозаключень учнів допоміжної школи. Особливості розвитку та взаємозв'язків наочно-дійового, образного і словесно-логічного мислення. Розвиток мислення розумово відсталих дітей в процесі корекційної навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 4; 7; 12; 16; 17; 18; 22; 28; 35; 37; 38; 50; 52; 53; 59.

17. Психологічні особливості уваги розумово відсталих дітей

Сутність, психологічні та фізіологічні механізми уваги, закономірності її розвитку та їх порушення у розумово відсталих дітей. Особливості мимовільної, довільної та основні властивості уваги: концентрованість, стійкість, розподіл, перемикання уваги і рухливість нервових процесів. Розсіюваність уваги, як стан свідомості та якість особистості. Розвиток уваги розумово відсталих дітей в процесі корекційної навчально-виховної роботи. Психологічні умови підтримання уваги розумово відсталих дітей в процесі навчання.

Рекомендована література: 2; 4; 5; 13; 18; 25; 28; 29; 33; 35; 37; 38; 40; 49; 53.

18. Психологічні особливості мовлення і мовленнєвої діяльності розумово відсталих дітей

Фізіологічні механізми мовлення та їх порушення у розумово відсталих дітей. Загальна характеристика особливостей комунікативної, узагальнюючої, сигнікативної та регулятивної функцій мовлення у розумово відсталих дітей. Експресивне /усне/ мовлення. Запізнілий розвиток

мовлення. Особливості фонетичної та інтонаційно-виразної мови. Особливості лексики, співвідношення активного та пасивного словника. Граматична будова мовлення. Особливості діалогічного та монологічного мовлення. Письмове мовлення. Співвідношення усного та письмового мовлення. Імпресивне мовлення. Мовлення та пізнавальна діяльність розумово відсталих дітей. Розвиток та корекція мовлення розумово відсталих дітей в умовах спеціального навчання та виховання.

Рекомендована література: 12; 23; 28; 30; 34; 41; 42; 43; 53; 54.

19. Емоції та почуття розумово відсталих дітей

Особливості емоційних процесів та станів розумово відсталих дітей. Фізіологічні механізми емоційних станів, їх особливості, появи порушень нейродинаміки в емоційній сфері. Порушення інтелектуальної регуляції почуттів. Вищі почуття у розумово відсталих дітей. Розвиток почуттів розумово відсталих дітей в умовах корекційної навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 4; 7; 11; 25; 28; 32; 42; 45; 52.

20. Психологічна характеристика волі розумово відсталих дітей

Особливості волі. Порушення структури вольового акту. Слабкість інтелектуальної регуляції волі. Незрілість вольових якостей особистості. Порушення цілеспрямованості, недорозвиток мотивації, нестійкість намірів, підвищена навіюваність, негативізм та ін. Патологічні розлади волі при окремих клінічних формах розумової відсталості. Розвиток волі розумово відсталих дітей в процесі корекційної навчально-виховної роботи.

Рекомендована література: 5; 7; 12; 26; 27; 28; 38; 43; 49; 53.

21. Психологічна характеристика характеру розумово відсталих дітей

Особливості рис та структури характеру розумово відсталих дітей. Вплив особливостей волі на характер. Характер і емоційна сфера розумово відсталих дітей. Фізіологічні основи характеру. Вплив особливостей нейродинаміки на формування рис характеру. Роль суспільних і міжособистих відносин в формуванні характеру розумово відсталого дитини від сімейного виховання. Прояви патологічних рис характеру у розумово відсталих дітей.

Рекомендована література: 3; 4; 5; 20; 23; 25; 28; 32; 40; 45; 53.

22. Особливості особистості розумово відсталих дітей.

Особливості характеру розумово відсталих дітей. Розвиток характеру розумово відсталих дітей в процесі корекційно-виховної роботи.

Особливості системи стосунків дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Рекомендована література: 6; 14; 25, 38, 47, 56.

23. Особливості міжособистісних стосунків розумово відсталих школярів

Поняття про групи і колективи у спеціальній (корекційній) школі. Особливості міжособистісних стосунків учнів спеціальної школи. Особливості колективу розумово відсталих дітей.

Рекомендована література: 5, 9, 13, 24, 36.

24. Особливості оцінки і самооцінки розумово відсталих школярів

Самооцінка і розвиток особистості. Особливості самооцінки у розумово відсталих дітей. Особливості рівня домагань.

Рекомендована література: 6, 15, 16, 20, 35, 40

25. Особливості діяльності розумово відсталих школярів

Недоліки діяльності розумово відсталих дітей. Особливості формування учбових і трудових навичок у розумово відсталих дітей. Вплив трудової діяльності на корекцію особистості і пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей..

Рекомендована література: 3, 7, 9, 19, 24, 34

Рекомендована література

1. Анохин П.К. Общие принципы компенсации нарушенных функций и их физиологическое обоснование. – М.: Изд. АН СССР, 1953. – 7 – 15.
2. Баб'як М. М. Особистість з позиції динамічного підходу. - К.: Освіта, 1994. - 106с.
3. Бастун Н. А. Попередження ранньої інституалізації дітей із синдромом Дауна віком до п'яти років. – К., 2002.
4. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: Навчальний посібник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 302с.
5. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб./За ред. Бондаря В.І., Луцько К.В. – К. Інститут дефектології АПН України, 2000.
6. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.1. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К., 2006 – 323 с.
7. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.2. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К., 2006 – 323 с.
8. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
9. Баскакова Л.И. Внимание учащихся – олигофренов. – М.: Прометей, 1988.
10. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – Киев: Здоров'я, 1986.
11. Бгажникова И.М.. Психология умственно отсталых школьников. – М.: Просвещение, 1987.
12. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. – К.: Радянська школа, 1988.
13. Вайзман Н.П. Психомоторика детей – олигофренов. – М.: Педагогика, 1973.
14. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии. – М.: Просвещение, 1973.
15. Выготский Л.С. Педагогическая психология /Под ред. В.В.Давыдова. – М.: Педагогика, 1991.
16. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 5. Основы дефектологии/Под ред. Т. А. Власовой. - М.: Педагогика, 1983. - 368 с.
17. Головина Т.Н. Изобразительная деятельность учащихся вспомогательной школы. – М.: Педагогика, 1974.
18. Гулак В.О. Управляемое формирование у учащихся-дебилов умственных действий лингвистического содержания /Вопросы психики и учебной деятельности аномальных детей/ Под ред. Я. Кыргесааре. - Тарту: изд. ТГУ, 1990.
19. Гулак В.А. Формирование умственных действий у учащихся вспомогательной школы с применением алгоритмов /Клиническое и психологическое изучение детей с интеллектуальной недостаточностью/ Под ред. В.Г. Петровой и др. – М.: АПН СССР, 1976.
20. Дети с задержкой психического развития. /Под ред. Т.А.Власовой, В.И.Лубовского, И.А.Цыпиной. – М.: Педагогика, 1984.
21. Дульнев Г.М. Основы трудового обучения во вспомогательной школе. – М.: Педагогика, 1969.
22. Егорова Т.В. Особенности памяти и мышления младших школьников, отстающих в развитии. – М.: Педагогика, 1973.
23. Еременко И.Г. Познавательные возможности учащихся вспомогательной школы. К.: Радянська школа, 1972.
24. Еременко І.Г., Турчинська В.Е. Готовність розумово відсталих дітей до навчання в допоміжній школі. – К.: Радянська школа, 1981.
25. Забрамная С.Д. Отбор умственно отсталых детей в специальные учреждения. – М.: Просвещение, 1988.
26. Занков Л.В. Психологический облик умственно отсталого ребенка младшего возраста. – М.: Известия АПН РСФСР, вып. 37, 1951.
27. Зейгарник Б.В. Психопатология. – М.: изд. МГУ, 1986.
28. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник/Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков та ін. -К.: Контекст, 2000. - 336 с.
29. Капустин А.И. Коррекционно – развивающие функции наглядности в обучении учащихся вспомогательных школ. – М.: Прометей, 1990.

30. Клиническое и психолого-педагогическое изучение детей с интеллектуальной недостаточностью. /Под ред. В.Г.Петровой и др. – М.: АПН СССР, 1976.
31. Коберник Г.М., Синев В.Н. Введение в специальность дефектология. – К.: Вища школа, 1984.
32. Коломинский Н.Л. Развитие личности учащихся вспомогательной школы. – К.: Радянська школа, 1978.
33. Кононова Н.П. Руководство по исследованию психически больных детей. – М.: Медгиз, 1963.
34. Лебединская К.С., Райская М.М., Грибанова Г.В. Подростки с нарушениями в аффективной сфере. – М.: Педагогика, 1988 – гл.4.
35. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. - Донецк, 2001.- 320 с.
36. Лубовский В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей. – М.: Педагогика, 1989.
37. Лубовский В.И. Развитие словесной регуляции действий у детей /в норме и патологии. – М.: Педагогика, 1978.
38. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. – М.: изд. МГУ, 1973.
39. Лурия А.Р. Умственно отсталый ребенок. – М.: изд. АПН РСФСР, 1969.
40. Лурье Н.Б. Коррекционно-воспитательная работа с умственно отсталыми детьми. – М.: изд. АПН РСФСР, 1962.
41. Мамічева О.В. Корекція затримки психічного розвитку засобами психічного виховання. - – Слов'янськ, 2008. – 168 с.
42. Методы изучения аномальных детей. /Под ред. А.И.Дьячкова, Т.В. Розановой, Н.В. Яшковой – М.: Просвещение, 1965.
43. Морозова Н.Г. Формирование познавательных интересов у аномальных детей. – М.: Просвещение, 1969.
44. Нудельман Н.М. О методах исследования воображения умственно отсталых детей /Проблемы психического развития аномального ребенка/ Материалы к 15 Международному конгрессу – М.: Просвещение, 1966.
45. Основы обучения и воспитания аномальных детей. /Под ред. А.И.Дьячкова – М.: Просвещение, 1965.
46. Особенности умственного развития учащихся вспомогательной школы. /Под ред. Ж.И.Шиф – М.: Просвещение, 1965.
47. Отбор детей во вспомогательную школу /сост. Т.А.Власова и др. – М.: Просвещение, 1983.
48. Петрова В.Г. Практическая и умственная деятельность детей – олигофренов. – М.: Просвещение, 1968.
49. Петрова В.Г. Развитие речи учащихся вспомогательной школы. – М.: Педагогика, 1977.
50. Певзнер М.С. Дети – олигофрены. – М.: изд. АПН РСФСР, 1959.
51. Певзнер М.С., Лубовский В.И. Динамика развития детей – олигофренов. – М.: изд. АПН РСФСР, 1963.
52. Певзнер М.С., Ростягайлова Л.И., Мастюкова Е.М. Психическое развитие детей с нарушением умственной трудоспособности. – М.: педагогика, 1982, гл. 7.
53. Пинский Б.И. Психологические особенности деятельности умственно отсталых школьников. - М.: изд. АПН РСФСР, 1962.
54. Пинский Б.И. Психология трудовой деятельности учащихся вспомогательной школы. – М.: Просвещение, 1968.
55. Принципы отбора детей во вспомогательные школы. /Под ред. Г.М. Дульнева, А.Р. Лурия. – М.: Просвещение, 1973.
56. Психологический анализ дифференцированного подхода при обучении умственно отсталых школьников. /Под ред. В.Г.Петровой. – М.: АПН РСФСР, 1968.
57. Психологические вопросы коррекционной работы во вспомогательной школе. /Под ред. Ж.И.Шиф. – М.: Просвещение, 1972.
58. Психологические проблемы коррекционной работы во вспомогательной школе. /Под ред. Ж.И.Шиф., В.Г. Петровой, Т.Н.Головиной. – М.: Педагогика, 1980.
59. Практикум по психопатологии. /Под ред. Б.В.Зейгорник. – М.: изд. МГУ, 1979.

60. Практикум по психологии умственно отсталого ребенка: Уч. пос. для студ. пед. ин-тов по спец. № 2111 "Дефектология"/А. Д. Виноградова, Е. Н. Липецкая, Ю. Т. Матасов, И. П. Ушакова; Сост. А. Д. Виноградова. - М.: Просвещение, 1985. - 144 с.
61. Питання догляду за особами з розумовою відсталістю в сучасній дефектології. Укладач: Руденко Л.М. Навчальний посібник. – К.: "ДІА", 2007. 128 с.
62. Психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю / За ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: ТОВ „Поліпром”, 2006. – 156 с.
63. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві. – Львів, 2008. – 334с.
64. Рубинштейн С. Я. Психология умственно отсталого школьника: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Просвещение, 1986. - 192 с.
65. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Ч. 1 Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофрено-педагогіки): підручник. - К.: Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2007. - 238 с.
66. Синьов В. М., Матвєєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталої дитини: Підручник. - К.: Знання, 2008. - 359 с.
67. Селецкий А.И. Психология и психопатология слабоумия. – К.: Радянська школа, 1981.
68. Современные подходы к болезни Дауна. /Под ред. Д.Лейна и Б.Стетфорда. – М.: Педагогика, 1991.
69. Соловьев И.М. Психология познавательной деятельности нормальных и аномальных детей. – М.: Просвещение, 1966.
70. Стадненко Н.М., Ильбищенко Т.Д., Обуховская А.Г., Жук Т.В. Диагностика отклонений в умственном развитии учащихся /Под ред. Н.М.Стадненко. – К.: Освіта, 1991.
71. Стадненко Н.М. Особенности мышления учащихся вспомогательной школы. – К.: Радянська школа, 1980.
72. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За редакцією академіка В.І. Бондаря. - Луганськ: Альма-матер, 2003.– 436 с.
73. Таранченко О.М. Система спеціального навчання дітей зі зниженим слухом в Україні (історичний аспект): Монографія. – К.: „ЛІТО”, 2007. – 212 с.
74. Турчинська В.Е. Особливості пошукової діяльності розумово відсталих дітей /Питання дефектології/ Республіканський науково – методичний збірник, №10 – К.: Радянська школа, 1975.
75. Турчинська К.М. Профорієнтація во вспомогательной школе. – К.: Радянська школа, 1976.
76. Управляемое формирование психических процессов /Под ред. П.Я.Гальперина. – М.: МГУ, 1977.
77. Учащиеся вспомогательной школы. /Под ред. М.С.Певзнер и К.С.Лебединской. – М.: Педагогика, 1979.
78. Финкельштейн И.И. Временные и пространственные представления умственно отсталых детей. – М.: изд. АПН РСФСР, вып. 114, 1961.
79. Формирование положительного отношения и учебной деятельности у учащихся вспомогательной школы /Под ред. Н.М.Стадненко. – К.: Радянська школа, 1982.
80. Хейсерман Э. Потенциальные возможности психического развития нормального и аномального ребенка. Перевод с английского. – М.: Просвещение, 1964.
81. Хрестоматія по психопатології /сост. В.В.Зейгарник и др. – М.: изд. МГУ, 1981.